

Anders Arrebos tredje prædiken over Ezekiels Bog kapitel 37

Taler

Anders Arrebo
Forfatter og teolog

Omstændigheder

Prædikentekst:

Ezekiels Bog kapitel 37, vers 1-14

- 1 Det var en lovlig Skick oc Vaane hos de gamle Jøder som af det Babyloniske
Fengsel sicker oc fri vare komne tilbage / at de paa den tredie Dag udi Martij
Maaned udi offentlig Forsamling oc Folckerig Skare loed læse det 37. Capitel af
Propheten Ezechiel, oc det af Præstens Esdræ Anordning oc Befaling / hvilcken
5 som en ret Hellig Aands Discipel vel saa oc forstod at det som paa den Tiid
Propheten Ezechiel var ved en Siun stilled for Øyen oc Øren / var endda icke
tilfulde fuldkommet oc fuldbyrdet / effterdi Jøderne vare i deris Land forsatte
oc indlede / mens at der var end da noged høyerer / større oc kosteligere til
Rygge derunder / baade de som til Babylon vare hensofvende / saa oc alle de
10 som enten af Streckebeen ere opslugne eller til Verdens Ende opslugis skulde /
kunde hafve sig at fryde oc trøste / nemlig at HErren ud i Slutningen paa denne
Siun legger dette dertil: Sig dennem som saa smertelig sig beklager ofver deris
dødelige Afgang: Jeg vil oplade eders Grafver mit Folck.
- 15 Hvorfor / enddog HErren besynderlig de fangne Jøder oc bedrøfvede Israeliter
til Trøst / saadan Siun med tørre Been hafver Aabenbaret; Saa skulde vi dog icke
mindre end de lade saadant os være antegned til krafftig Trøst om Opstandelsen
oc det ævige Liif efftersom vi vide os nu at være Propheternis Børn oc sande
Israeliter bygde paa Apostlernis oc Propheternis grund / oc hafver det sande oc
20 faste Prophetiske Ord / paa hvilcket vi skulde gifve Agt / som et Lius der
skinner i en mørck Sted / endtil Dagen anbryder oc Morgenstiernen optendis
udi voris Hierter.
- Hvorfor effterdi vi nu ved troen til Christum ere blefne et med Jøderne / da
25 skulde vi dennem herudi effterfølge / at vi denne trøstelige Siun icke forgiette oc

lade af Agt / men den idelig høre / betragte / oc voris Sønner oc døttre fortelle / at naar vi i Dag eller i Morgen skulde gaee all Verdens Gang / vi da kunde hafve det i Hierte oc Tancke / oc os derved opholde oc opreise.

30

Oc effter som vi udi voris sidste Prædicken af det 1. og 2. Vers hørde 1. af hvem Propheten denne Siun hafver erlanget nemlig af HErren / oc 2. hvorledis hand denne Siun hafver seet nemlig i Aanden / hvor hand faar denne Siun nemblig i Marcken som laa fuld af Døde tørre Been / oc hvad lærdom vi deraf kunde hafve.

35

Saa følger nu i Ordenen i denne underlige Historie af det 3. Vers / den skarpe Examen som Christus hafver holdet med hannem / i det hand legger hannem et mørckt oc svart Spørgsmaal for / paa hvilcket hand sig paa den gandske Verdens vegne resolve oc svare skulde / om hand tengte / at de døde tørre Been / som hand saa / kunde blifve lefvende / thi saa siger hand / Du Menniskens Søn / troer du at disse Been kunde blifve lefvende?

40

Herom hafve vi i denne Prædicken at handle med sin Lærdom deraf kand følge. Den barmhiertige Gud voris Forehafvende lycksaligt giøre oc forfremme ved Jesum Christum Amen.

45

Hvad sig nu denne Examen oc Ofverhør belanger / da lyder hans Spørsmaal saaledis. Du Menniskens Søn / meen du at disse Been kunde blifve lefvendis igien?

50

Ordene ere her vel korte / mens Spørsmaalet meget vanskeligt oc dybt / i synderlighed for et Menniskens Søn (som hand her selff kalder hannem) som hafver Menneskelige Øyen oc Øren / oc saa arted oc besyndet som andre Mennsker / at hvad som Øyene seer det troer ickun Hiertet / midlertiid beder jeg dig som en Menniskens Søn / sig mig fiin reent ud / bekiend din Sandhed / meen du at disse tørre Been kunde blifve lefvende / igien.

55

Her skulde vi acte Guds Søn icke at spørge om Siælen / om den lefvende oc var udødelig / hvilcked Spørsmaal var icke saa høyt oc vanskeligt / at det jo af nogle fornumstige Hedninger effter Fornufftens Anledning er samtygt oc besluttet / oc af dennem om Siælens Udødelighed skarp Disputeret, men Spørsmaalet gaar ud paa de tørre Been / i hvilcke der var hvercken Safft eller Krafft / Marff / Aarer / Sener / Kiød oc Blod / men slet af Solen fortørrede / af hvilcke et laa her

60

/ et andet der / om de viit adspridde Been skulde kunde sanckis igien /
ofverdragis med Kiød / Huud / Sener / oc det icke først paa Dommens Dag /
naar saadant visselig skal see / men inden en stacked Tiid / i et kortens Tiid
eller steckere / dette Spørsmal falder for et Menniskis Søn ubegrundeligt.

70

Om nogen tog os ved Haanden / lidde os til Beenhuus / som laa fuldt af
Hofved Pander / Skinnebeen oc andre flere / oc manede os paa vor
Samvittighed / vi strax skulde sige hvad vi udi Hiertet dømte / om vi da som
Mennisker kunde troe de Been skulde blifve lefvende igien / sig røre / vrie /
75 vende / gaa oc staa / sandelig mange skulde derofver gjøre sig selsomme Griller /
ja slet forstumme / sandelig vilde det hede der / difficilia quæ pulchra, hvad
skiønt er / er oc vanskeligt.

80

O en skøn liflig oc høy trøstelig Artichel er det / at vi effter Døden skulde blifve
levendis igien / oc af Forraadnelsen som en ny Phoenix opstaa oc
uforkrenckelig her frem gaa: Men den vil mæchtig svar her ind / Fornufften oc
den gandske Verden slaar fra sig med begge Hænder / vil icke en gang staa
derved.

85

Saduceerne disputerede heel spotsk med Christo om denne Artickel / holt
hannem en Qvinde for som 7. Mænd effter hver andre hafde udlefvad / oc loe i
Hænderne derofver sigende: Kiere sig os du høyvise Mestere; hvis Hustru skal
hun være i Opstandelsen.

90

Professores oc Vise udi den høye Skole til Athenen holt Paulum for en
Ordgydere oc Forførere der hand prædickede om de Dødis Opstandelse. Festus i
ligemaade de Rommeris Lands-Foged oc Stadtholder raaber ofver lydt / Paulus
var icke hos dig sig self / men drucknede i Viisdom / at hand sin Lærdom om
Opstandelsen torde bringe paa Banen.

95

Synesius den trefflige lærde Mand loed sig i alle Stycker i den Christelige Troe
fiint undervise / mens den Lærdom om Opstandelsen vilde hannem icke i
Hofvedet / den kaldte hand en gruelig oc Fordømmelig Lærdom. In Summa alle
voris høytrøstelige Troes Artickler ere for Menniskelige Fornufft svare oc
100 ubegribelige / oc derfor kaldis Troens Artickler / mens ligesom denne om
Opstandelsen oc det evige Liif er den fornemste oc trøsteligste / til hvilcke alle
de andre hafver deris Henseende / saa er den oc den allervanskeligste / oc
menniskelig Fornufft mest imodstridende.

Thi 1. falder denne Artickel svar for den utallige Mengde døde Mennisker / som daglig henhælde / oc til Verdens Ende skal vare; nu grafvis en op / en anden ned / saa følger den ene effter den anden / forraadner saa alle hen / oc intet blifver tilbage uden den første Materia, Jord oc Aske af hvilcket det er af Begyndelsen:

110 Naar vi tencker paa saadan utallig Mengde af Døde / da er det jo svart oc vanskeligt at betencke / at de alle i et Nu oc Øyeblik paa Dommens-Dag skulde opstaa.

2. saa hielper tilmed oc icke ringe / at Menniskene i saa mange Slags Viis oc
115 Maader omkommer. Den ugudelig Jesabel opædis af Hunde / hine unge Spotmuler som Propheten Elisæum haanligen udraabte Skallepande / rifvis ihjel af Biørne. Hine Angifvere oc Spitzhofveder som Danielelem uskyldelig for Konning Dario falskelig angaf / blifver af Løverne fortærede.

120 Her legger en Soldat / undertiden et Been i Ungeren / en Arm i Franckerige / oc de andre Lemmer tit oc offte hundrede Mile eller videre derfra begrafvis; her opbrændis den; En anden af Fiskene i Hafved fortæris / den tredie af Fugle oc Diur paa Marcken opædis. Der læsis hos de gamle en Historie om den Babyloniske Konge Evilmerodach, at hand til at forhindre sin Faders
125 Nebucadnezaris Opstandelse / oc saa betale hannem for hand var for haard oc streng imod hannem i hans Ungdom / lod opfange 300 Ravne / lod saa Faderen opgrafve oc hugge i 300. Stycker / oc gaf hver Ravn et Stycke deraf / oc lod dem dermed flue af Marcken.

130 Stobæus skrifver om et Slags Folck Chij kaldet / at det var Maneer hos dennem / at naar nogen Døde hos dennem (som maa skee noget holt om Opstandelsen) da forbrente de hannem slet til Pulver / oc kaste Asken udi Søen / eller lod den af Veyred bortdrifvis i tusinde Orter / at et Askekorn kunde icke raabe til det andet.

135

Om nogen vilde her spørge Fornufften ad / om det var mueligt at saadant Støf oc adspred Aske skulde kunde komme samme igien / blifve til heele Lemmer Øren / Øyen etc. Og icke andre Lemmer i steden / men de self samme som før hafver været paa Jorden / sandelig oc effter Menniskelig Fornuft skulde ingen
140 anderledis tore Svare / end den jo maatte være Ryskgalen som saadant torde forregifve / saa var hand icke heller et korn visere som saadant vilde troe.

3. Staar hefftig i Veyen Opstandelsens lange Opskiebelse oc Forhaling / at Gud
145 icke farer fort dermed / lader prædicke om Opstandelsen i den første oc anden
Verden / item i det gamle oc ny Testmente / mens imidler Tiid holder inde oc
farer icke fort dermed / efftersom hand endnu hafver Pladtz oc Rumnock i sit
himmelske Herberge.

150 Dette hafver giort oc gjør endnu mange Epicurээр, som Petrus oc aabenbarligen
siger / der skulde komme i de sidste Dage Bepotttere som vandre effter deris
egne Begievinger / oc sige: Hvor er hans Tilkommelsis Forjettelse?

Ja der hafver været prædicked om Dommedag oc Opstandelsen fra Begyndelsen
155 / alt staa Himmelen endnu / synder derfor saa hen paa Talstocken / ligesom
Gud oc alle Engle vare slet uddøde / slaar vor Herre et Knepp for Næsen med sin
Prædicken om Opstandelsen / Dommen oc det Evige Liif.

Dette kunde vi skinbarligen see i hine ryggeløse Verdens Børn (endoc iblant os
160 som af Christo Christne / oc af Evangelio Evangeliske ville kaldis) hvilcke
enddog de icke med Munden nekte Opstandelsen / saa bringer dog Gierningen
det for Dagen / baade hos gemene saavelsom oc vise oc fornemme Folck / at de
icke troer Opstandelsen oc det Evige Liif.

165 Lutherus indfører en Historie om en Bonde-Foged / med hvilcken en Præst
hafde meget at skaffe / der hand skulde døe / thi hand benectede endelig
Opstandelsen / oc Præsten hafde gierne taled hannem i Troen oc ført hannem
maalte Dybed i Helfvede: Omsider siger hand / meener I Herre at det er
Sandhed som I siger / da vil jeg vel eder til Gefall troe det / mens I skal
170 fornemme at der blifver dog intet af.

Dette stikker endnu i voris Fornufft / oc hine vilde oc forstockede Epicureers
Art / at de hvercken troer GUD eller Diefvel / Himmel eller Helfvede være til /
mens naar et Menniske døer / far hand hen som en Koe eller Oxe: Oc hør is
175 saadan Svine Troe oc anden Guds Bepottelse tit oc offte i Verden: Meen du /
tør du mangan Spotmule sige / at der stikker endnu en Karl i denne naar hand er
død / ney død er hand / død blifver hand.

Dette hafver jeg noget viitløfftig forhandlet / at vi skulde forstaa icke noget slet
180 oc ret Spørzmaal af Guds Søn at være fremset / naar hand siger: Du
Menniskens Søn / meen du at disse Been skulde blifve lefvendis igien.

185 Det Spørszmaal er det allerhøyste oc besværligste som i den gandske Verden
fremsettis oc forkastis / saa hvo der skal svare ret oc vel / hand skal icke alleniste
være Menniskens Søn / mens oc formedelst Troen til Christum Guds Søn / oc
maa endelig med den himmelske Samsons Kalf pløye / ellers kand hand aldrig
svare / ja jeg troer stadelig Legemens Opstandelse oc det evige Lif.

190 Dette Spørszmaal icke alleniste Propheten Ezechiel betrefver oc angaar / mens
oc alle i hvad Stand oc Stat vi ere udi. Thi dette Ord / Du Menniskens Søn /
maa vi alle dricke i os / efftersom vi alle ere Menniskens Børn / som hafver Kiød
oc Been oc Menniskelig Indfald oc Tancker.

195 Saa indgaa derfor ethvert Menniske i sit Hierte (oc icke lenge lyde effter en
andens Svar) oc tencke Gud sig saaledis at tiltale: Du Menniskens Søn. Du
afgudiske Menniske / du Guds Bespottere / du Guds Ord oc Sacramentis
Foractere / du oprørske oc gridske Hofved / du Hoer Karl oc Qvinde / du
vantroe / gierig / forløgnede oc forsorne Menniske (thi med saadan Titel bør
200 Menniskens Børn at tituleris) havd tyckis dig / hvad dømmer du om
Opstandelsen oc det evige Liif?

Beskick dig paa et rictig oc syndig Giensvar. Thi dette Spørszmaal vil gaa ald
Verden om fra Mand til Mand / fra Stand til Stand; hvad tyckis dig du
205 Prædicant / hvad dig tu tilhører / hvad dig du Mand oc Qvinde / kand du med
en god Samvittighed udføre oc sige med Job, Jeg veed min Frelser lefver / oc
hand skal herefter opvekce mig af Jorden / oc jeg skal herefter omgifvis med
denne min huud / og jeg skal see Gud i mit Kiød / oc mine Øyne skulde see
hannem / oc ingen Fremmed for mig.

210 Derfor saa offte vi nu spadzere ofver Kirckegaarden / eller gaar Beenhuset
forofver / eller seer Grafvene obne for Øyene / oc Beene der liggendis for vore
Fødder / eller vor GUD griber os an paa den Sted det Svier / bortrifver os da
Hustruen oc da Hoszbonden / oc dermed et Stycke af Hiertet / da en
215 Olieplante oc Barn fra Bordet / seer en udbæris til Grafve effter den anden /
Item naar Streckebeen / Rytteren paa den blege Hest Døden rider i Gaarde til
dig / legger dig paa Nacken / saa Helspetterne Kiergaardens Blomster udspringe
paa Hænder oc Arme / da bør mand intet andet hafve i Tancke end / nu
ofverhører oc examinerer mig GUDS Søn i mit Hierte oc tiltaler mig saaledis:
220 Du Menniskens Barn / hvad hafver du merckt oc lærdt om Legemens

Opstandelse / læsz nu din Lectie, meen du at din Søn / Hustru / Hoszbunde
som Folcke-ederen hafver dødet / oc du self gaar bag effter?

225 Men du at de skulde blifve lefvendis igien? Sandelig Forfarenhed lærer at denne
Qvæstion oc Spørszmaal gaar ret om / Huus fra Huusz / i Dag er det her oc i
Morgen der / oc den Examen oc Ofverhør vil oc maa til os alle / vi ere Høye
eller Lafve: En hver derfor betencke sig vel hvad hand af et Christeligt troende
Hierte vil svare / at hand kand i Troen vel bestaa.

230

Thi troer vi icke Artickelen om Opstandelsen / da er ald vor Kirckegang /
Sacramentis Brug forgiefvis: Det hielper os slet intet at vi offte hafve siunget
Christ stod op af Døde / men ere elendigere end alle andre Creatur.

235 At vi icke dette skarpe Spørszmaal skulde forglemme / men stedse lade os ligge i
Hu oc Tancke / hvad vi voris GUD til denne Artickel svare kunde / saa ville vi i
effterfølgende Prædicken høre hvorledis Ezechiel er blefven bestanden / oc hvor
vel oc viselig hand har svared. GUD forlene os Viiszdommens / Forstandens oc
Raadsens Aand Amen.

240

Kilde

Manuskript taget fra M. Anders Christ. Arrøboe Fordum Sogne-Præst til St. Nicolai Kircke i Kiøbenhafn.
OSSA REDIVIVA Det er Den underbarlige / høytroestelige oc aandrige Siun om de tørre døde Been / som
Propheten Ezechiel paa een aaben Marck haffver seet liggende / oc ved Guds Søns Ord tilhaabe samlet oc
lefyende gjort udi XV. Prædickener eenfoldigen forklaret oc udlagt. GUD til Ære oc alle sande Christne /
som troer Syndernes Forladelse / Legemens Opstandelse oc det evige Lif / til salig Trøst oc Lærdom
245 igiennem soet oc til Tryck in forferdigen af hans Søn Christen Anderssøn Arrøboe. Sogne-Præst til
Nebbelunde oc Seddinge Sogner i Lolland. Kiøbenhafn Aar 1680. Af K. R. Boghandler Daniel Pauli og findis
hos hannem tilkiøbs: Prentet af Johan A. B. efter aftale med udgiveren.

Kildetype

Dokumentation i bogværk

Tags

250 Prædiken, Prædikener fra 1600-tallet

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/anders-arrebos-tredje-praediken-over-ezeiels-bog-kapitel-37>

255